

מכות ז

משה שווערד

1. עיין במראה מקומות לדף ז': 19-29

2. ספר דרך ים

ד) רד"ה ושליח ב"ד - המלקה ארבעים לחייב מלקות - ע"י ברמב"ן שכתב דשליח ב"ד שהכה מה שאמרוהו למלקות פטור משום דהוי אונס ואי"צ לפוטרו משום מצוה, והרמב"ם (פ"ה מרוצח ה"ו) כתב דמיירי בשליח ב"ד שהכה את הנמנע לבא לדין והרגו, והראב"ד השיג ע"ז ומפרש כמו רש"י אכן גירסת הכס"מ בראב"ד דמיירי שהכה יותר ממה שאמרוהו ואפ"ה אינו גולה, וגירסא זו תמוהה דהא תנן לקמן כב: דאם הוסיף רצועה ה"ז גולה, ועוד צ"ע דאם הוסיף מכה אי"ז מצוה וא"כ אין סברא שלא יגלה, וע"י בספר המפתח שם שציינו לדברי האחרונים בזה (וע"ע בשערי הגרש"ר אות שלד).

3. ריטב"א על מסכת מכות דף ח/א

הא דתנן אם יש רשות לניזק ליכנס שם גולה. איכא למידק מהא דאמרין בפרק המניח (דף לב:): הנכנס לחנותו של נגר שלא ברשות ונתזה בקעת ונפלה לו על פניו ומת פטור ואם נכנס ברשות חייב ואמרין עלה א"ר אסי בר חנינא חייב בד' דברים ופטור מגלות משום דהוה ליה שוגג קרוב למזיד. ותירץ ר' הרמב"ן ז"ל דהאי דהכא מיירי שיש רשות לניזק ליכנס שם בכל עת שירצה והוא נכנס תדיר בכל עת אבל אין זה יודע באיזה שעה הוא נכנס הלכך לאו קרוב למזיד הוא דלא הוי האי מסיק אדעתיה דליעול השתא אבל התם מיירי שנתן לו רשות ליכנס עתה ונכנס היה לו לשמור ידו שלא יזיקנו ומדלא נשמר הוי ליה שוגג קרוב למזיד:

4. ריטב"א על מסכת מכות דף ח/א

כיון דאם מצא חטוב אינו חוטב לאו מצוה הכא נמי אינה מצוה. (אף) [אין] הלשון זה נאמר בדקדוק. והכי בעינן לומר דכיון דאם מצא חטוב אין עליו מצוה לחטוב ולא עדיף הא מהא. אף כשלא מצא חטוב שהוא צריך לחטוב ולא סגי בלאו הכי אין החטיבה ההיא חשובה מצוה והכשר מצוה בעלמא הוא ...

5. חדושי הרמב"ן על מסכת מכות דף ח/א

ה"ג כיון דאם מצא חטוב אינו חוטב לאו מצוה הוא ה"ג לאו מצוה. ופרש"י ז"ל השתא נמי כי לא מצא חטוב אין חטיבה מצוה, וא"כ ה"ל למימר כיון דאם מצא חטוב לאו מצוה השתא נמי לאו מצוה, או שיאמר כיון דאם מצא חטוב אינו חוטב לאו מצוה ותו לא, שאין הלשון הזה נופל על הפירוש הזה, אלא ה"ק כיון שאם מצא חטוב אינו צריך לחטוב א"כ חטיבה אינה מצוה הכי נמי גבי גלות בדבר שאינו של מצוה עסקינן, וה"נ מפרש"י לקמן גבי חריש:

6. ערוך לנר על מכות דף ח/א

ד"ה השתא, אלא עשיית סוכה: הא דפשיטא לרש"י דעשיית סוכה חשיב טפי מצוה מהחטבה אף דהעשייה ג"כ אינה רק לצורך מצוה הבאה אחריה דהיינו הישיבה בסוכה, י"ל דהעשייה שפיר נחשבת מצוה לעצמה ולא הכשר מצוה לבד כמו החטבה, דהא מברכין על עשיית סוכה שהחיינו כדאמרין בסוכה (דף מ"ו), ולחד מ"ד בירושלמי מברכין גם לעשות סוכה כמש"כ התוספ', והא דבאמת נחשבת העשייה מצוה. י"ל משום דהתורה כתבה וצותה העשייה כדכתיב חג הסוכות תעשה לך דהיינו העשי' ולא הישיבה. שהרי בסוכה (דף כ"ז ע"ב) דרשינן מיני' למר עשה סוכה הראוי' לך ולמר עשה סוכה בחג...

7. ספר שערים מצוינים בהלכה

מהרצ"ח. וכן העלה בהעמק שאלה (סי' קסט"א) דבהכנה שאינה כתובה בתורה לא שייך בו מצוה כלל, כמבואר מפרש"י כאן, אבל העשייה הוה שפיר מצוה דכתיב בתורה "חג הסוכות תעשה לך", ולכן כתב דבעשיית הסוכה אמרי' דמצוה בו יותר מבשלותו אף שהוא רק הכשר מצוה נהארכנו מזה במס' סוכה ח: ד"ה סוכת, וע"ע בשד"ח מער' סוכה סי' ב אות ג, ובבנין שלמה סי' מגן, וכמו"כ בשבת דכתיב "והכינו את אשר הביאר" יש מצוה בו להכין לשבת יותר מבשלותו נהארכנו מזה במס' קידושין מא. ד"ה מצוה בן. וכן בתשו' אבני נזר (או"ח סי' תנט) הוכיח מרש"י כאן שעצם עשיית הסוכה הוא מצוה, וע"כ שגם הבבלי

ומהא דמבואר כאן דאין חטיבת עצים לסוכה מצוה, העיר בהגהות מהרש"ם (ח"א סי' תרכה) דאם הוא איש מכובד ופרנס על הציבור, אסור לו לעסוק בחטיבת עצים לצורך הסוכה, ודוקא העשייה מותר שהיא מלאכת מצוה וכמש"כ בשע"ת (שם). ובשו"ת

8. רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ה הלכה ה

הבן שהרג את אביו בשגגה גולה וכן האב שהרג את בנו בשגגה גולה על ידו, במה דברים אמורים בשהרגו שלא בשעת לימוד, או שהיה מלמדו אומנות אחרת שאינו צריך לה, אבל אם יסר בנו כדי ללמדו תורה או חכמה או אומנות ומת פטור.

9. ספר שערים מצויינים בהלכה

והרב הרודה את תלמידו. כתב בשו"ת שבות
יעקב (ח"ג סי' קמ) במלמד שכעס על
תלמידו והכה אותו עד שחבל בו, דאינו
מחוייב בד' דברים צער ריפוי שבת וכושת,
דאם פטרו אותו מגלות כשהמית אותו, כש"כ
דפטור בד' דברים, ואע"ג דבשו"ת הראנ"ח

10. שו"ת תשב"ץ חלק ג סימן פב

ולענין רציחתו אמרו בתוספתא דמכו' רופא אומן שריפא ברשות ב"ד והרג ה"ז גולה וזהו כשעש' הראוי לו אבל אם עשה יותר מן הראוי והרג אינו גולה דמזיד הוא ואין מזיד גולה אף אינו מתחייב מיתה וכגון שלא התרו בו וכדאיתא בפ' אלו הן הגולין (ח' ע"א) ושם בגמ' הזכירו הרב הרודה את תלמידו והאב המכה את בנו ושליח ב"ד שאינו גולין משום דהתם במצוה קא עסיקי. ותימ' שהרי הרופא ג"כ במצו' קא עסיק דהא אבידת גופו היא. ואיכא לאפלוגי בנייהו כדמוכח התם. והרמב"ן זל"ה כתב בס' תורת האדם שזה לא נאמר אלא כשידע שטעה והזיד או המית בידיים אבל בלא הודע שלו אינו חייב כלום בין בדיני אדם בין בדיני שמים דומה לדיין שאין לו אלא מה שענינו רואות אלא שאם יודע טעותו משלם על הדרכים הידועים....

11. שו"ת מגנת יצחק חלק ג סימן קה

(ז) ובנוגע לעיקר הדין ברופא שהמית אם גולה, שכבר כתבתי במכתבי הקודם, דלאו כ"ע מודו לי' להרמב"ן בזה, מדלא הזכירו דין זה, וש"מ דס"ל דהתוספתא הנ"ל ברופא דלא כהלכתא כנ"ל, וכעת הוספתי לראות דמפורש כן בדברי חידושי סנהדרין להר"ן ז"ל, (שם פ"ד ע"ב), בהא דרב לא שבק לבריה למשקל סילוייא, שכתב שם, דמשמע ודאי דר"פ לא פליג אהיקשא דלעיל דמוכחינא מינה דמה מכה בהמה לרפואה פטור, והיינו פטור ומותר וכו', ניהוש לשגגת חנק דלמא לא תהי' רפואה לאביו, א"כ אף לאחר נמי יהא אסור להקיז דשמא יהרגנו, ויהי' שגגת סייף, שפעמים רבים יקרא שהקזה אחת תמית החולה כשהוא בטעות, ולא בהקזה בלבד איכא ספק הרג, אלא בכל דבר של רפואה, יש לך לומר כן, שכולן הם סכנה לחולה, שאפשר שסם זה אם יטעה הרופא בו ימות החולה, אלא ע"כ אית לן למימר, שהרופא המומחה כשיטעה ברפואותיו אינו שוגג אלא אנוס כדאמרינן בפ' החובל, שנתנה רשות לרופא לרפאות, ואין לו אלא מה שענינו רואות כדאמרינן בדיין שטעה דלבי' אנס' עכ"ל, הרי כתב בהדיא ברופא שטעה, דל"ה שוגג אלא אנוס, וא"כ פטור מגלות, וחולק בזה על הרמב"ן שהעתיקו הב"י (בס' של"ו), דעונש שוגג יש בדבר, וממקום שהביא הרמב"ן ראי', היינו מדיין שטעה, לנידונו, הביא הר"ן ראי' להיפוך, והרמב"ן לשיטתו, דייק וכתב ג"כ בנדון הקזה דאביו, בספר תורת האדם, והביאו בב"י (סי' רמ"א), וז"ל, ולהאי טעמא גבי הקזה, כיון דחבלה גופא לרפואה היא, מותר לבן להקיז דם לאביו, דבנו ואחר שוים בכך, אם הקזה זו לרפואה, לשניהם מותר, ולשניהם מצוה, ואם טעו והמיתו לשניהם עונש שגגת מיתת ב"ד עכ"ל, והיינו משום דלשיטתו, יש בזה, עונש שגגת מיתת ב"ד, והיא גלות, אבל הר"ן ס"ל דליכא עונש בשגגה, דל"ה שוגג אלא אנוס כנ"ל, (ועי' בזה בספרי מגנת יצחק ח"א סי' כ"ז כ"ח), והובאו דברי הר"ן הנ"ל בספר דברי שאול (על יו"ד סי' של"ו), ובשו"ת ציץ אליעזר (ח"ד סי' י"ג).

(ז) אבל בנוגע להחת"ס, עדיין צ"ע, ממה דלא ציין כלל (להמבואר ביו"ד סי' של"ו), ומה שכתב כת"ה, דאפ"ל דדוקא ברופא אומן הוי שוגג, אבל באופן החת"ס, אפשר דהוי שוגג הקרוב לאנוס דפטור מגלות עכ"ד, הנה כי כן עלה ג"כ בדעת, אבל לא העליתיו על הכתב, משום דעדיין הי' קשה לי, דכיון דנחת החת"ס, להביא מאב הרודה את בנו, ומשליח ב"ד, דל"ה בדומה לגמרי לענינו, א"כ עכ"פ הי' להביא ג"כ מרופא שדומה להנדון ולחלק כנ"ל, אבל למעשה החילוק נכון, ועוד יותר ראיתי בספר ציץ אליעזר (ח"ה ברמת רחל סי' כ"ג), מילתא דמסתבר לומר ברופא, דכל מה שאיירו הפוסקים ברופא, הוי דוקא בטעה הרופא, וחשב לזריקה זאת או לסם זה למרפא, הוא דיש מקום לומר דשוגג או אנוס הוא, אבל בהחליף הזריקה או סם המרפא, שבפחתו החליף סם החיים בסם המות, בכגון דא אמרינן אדם מועד לעולם, ושגגתו עולה לו בזה לזדון לכ"ע, וא"כ להלכה למעשה הלואי שיתכפר לו בגלות, ומ"מ בנוגע לנדון החת"ס, כנראה מהענין בשם, הוי קרוב יותר לאנוס. ...

12. ספר שערים מצויינים בהלכה

שאינן לו לסמוך על נסיונותיו וכו' וראיתי בכתבי הרמב"ן (שער הסכנה) שמא יאמר הרופא מה לי בצער הזה שמא אטעה ונמצאתי הורג נפשות בשוגג, לפיכך נתנה תורה רשות לרפאות, והרופא כדיין שמצווה לדון, אלא דהתם אם דן ברשות ב"ד פטור, אף כאן פטור מדיני אדם, אלא שאינו פטור מדיני שמים עד שמשלם הנזק ויגלה על המיתה, הואיל ונודע שטעה, והזיק או המית בידים וועי' בספר חסידים (דפוס מק"נ סי' תתרטט) שכתב, כיון שיכולת ללמוד ולעשות ואינך עושה ולומד כאילו אתה הרגת אותן. ועי' בש"ך (יו"ד סי' שלו סק"ג) דא"צ למנוע בשביל חשש טעות, ומצוה היא. ועי' בר"ן (סנהדרין פד: ד"ה רב) שהרופא המומחה כשיטעה אינו שוגג אלא אונס שברשות הוא מרפא נוצ"ע מהתוספתא הנ"ל, וע"כ צ"ל כחילוק התשב"ץ. ועי' ...

13. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן קמ

בבן דגמיר אם יש מצוה לייסרו ובאור הגמ' דמכות דף ח' ער"ה מנ"א תשי"ט. מע"כ בני יקירי הרה"ג ר' דוד פיינשטיין שליט"א.

בדבר מה דהקשה רבינא במכות דף ח' על הא דאמר רבא בחטבת עצים דסוכה וחטבת עצים דמערכה שנחשב חטבת עצים דרשות מטעם דאם מצא חטוב אינו חוטב לימא במכה את בנו כיון דאילו גמיר לאו מצוה השתא נמי לאו מצוה, שתמיה טובא כדהקשת מהרבה מצות שתלוי באיזה דבר כברכת המזון ומזוזה וכדומה שלא שייך להקשות מהם משום דל"ד לחטבת עצים שהוא רק הכשר מצוה וכ"כ לא שייך להקשות מחיוב הכאה את בנו אף אם הוא רק בלא גמיר דעכ"פ היא מעשה מצוה עצמה. הנה אני פירשתי דרבינא המקשה היה סבור דהוא רק הכשר מצוה לחינוך בנו, ואין הוכחתו מאם היה גמיר ולא היו צריכין ליסרו שמזה ודאי אינה ראייה כדהקשת, אלא מאם היה גמיר אחר שכבר חטא ולא גמיר, התחיל למיגמר בלא הכאה דהאב, שהיה סבור רבינא דשוב א"צ להכותו על מה שלא גמיר תחלה כיון שעתה גמיר ואין צורך להכאה, וא"כ הוא מוכח דההכאה הוא רק הכשר מצוה כחטבת עצים דסוכה. **ותירץ רבא דאע"ג דהתחיל למיגמר אחר שלא גמיר תחלה, צריך להכותו על מה שבתחלה לא גמיר כדי שיראה שעונשין ע"ז, וא"כ נמצא שהיא מצוה הכרחית אחרי שלא גמיר תחלה,** שנחשב מצוה ממש כברהמ"ז ומזוזה אף שג"כ האכילה והבית גרמו. ... ומה שפירשת בברכות דף ה' ביסורין של אהבה שפרש"י שהקב"ה מייסרו בלא שום עון כדי להרבות שכרו יותר מכדי זכותיו שהוא כהא דאמרו באב על בן שאף שגמיר מצוה, והוא כדי שיירא ביותר שאף שהיה מקיים גם בלא זה הוא לקבל שכר הוא פירוש נכון. וגם למה שבארתי יש לפרש כן אבל נצטרך לומר דיסורים של אהבה נמי אינו נותן הקב"ה למי שלא חטא כלל אלא למי שחטא אבל הם דברים שלא זז משם עד שמוחלין לו בתשובתו וא"צ שוב לייסרו ביסורין, שמ"מ מייסרו כהא דאע"פ שגמר מצוה, והוא כדי להרבות שכרו יותר מזכותיו, דהטעם שיש בהכאת האב לבנו על העבר אף שעתה הוא גמיר לא שייך במה שמייסרו הקב"ה למי ששב שיודע שיש עונש על כל דבר ורק שנמחל בהתשובה דהרי שכר ועונש הוא מעיקרי האמונה, לכן הוא רק לרבות שכרו. **ונמצא שאף שהם משני טעמים הכאת האב לבנו הוא כדי שידע שעונשין על לא גמיר, והכאת הקב"ה לאוהביו אחר ששבו הוא כדי להרבות שכרן מ"מ ענין אחד הוא. וגם אפשר שאף שידוע להם שיש עונשין מ"מ כשרואין למעשה הוא מתיירא ומתעלה יותר כהא דפרש"י בחומש על בקרבי אקדש דמיתת בני אהרן. אבל רש"י סובר דלהצדיק עצמו לא היה צורך בזה רק שהוא להרבות שכרו. ...**

14. ביאור הגר"א - משלי פרק יט פסוק יט

גדל חמה וגו' ואם תראה כי רבה חמתך עליו ולא תוכל להכותו מעט כי אם שתעיר כל חמתך עליו לכן נשוא עונש מחול לו מכל וכל כי פן תמיתו בהכותך אותו כי אם וגו' כלומר שהכאתך לו לא תהיה אלא להצילהו מהעתיד ובל יעול עוד דרכיו אבל לא על העבר ולכן אל תרבה להכותו להמית. ועוד תוסיף ואח"כ תוסיף עוד להכותו מעט מעט ותדריכהו כן בנתיב האמת וכשרון המעשה אך לא הרבה בפעם א' אלא מעט מעט לפי דרכו תדריכהו:

15. ספר השל"ה הקדוש - שער האותיות - אות ד' דרך ארץ (יז)

והנשים מצוות על הוכחת בניהם כמו האב ויותר מהם, מטעם שהם פנויות ומצויות יותר בבית. ממה נפשך, אם האב תלמיד חכם אז הוא טרוד מאוד בגירסא, לא יוכל לעיין בכל עת ובכל שעה על מעשה הנער, ואם הוא טרוד במשא ומתן ובהליכת דרכים, אז על הרוב אין האיש בביתו. ובמסכת ברכות פרק היה קורא (יז, א), גדולה הבטחה שהבטיחון הקדוש ברוך הוא לנשים יותר מן האנשים, שנאמר, נשים שאננות קומנה שמענה קולי בנות בוטחות האזינה אמרתי. אמר ליה רב לר' חייא, נשים במה זכיין, באקרוי בנייהו לבי כנישתא ובאתנוי גברייהו בבי רבנן ונטרי לגברייהו מבי רבנן, עד כאן. ויען כי טבע הנשים רכות, על כן החיוב מוטל על הנשים ללבוש כלי גבר, רצוני לומר להיות לה אביר לב להוכיח בשבט מוסר ולהכות אותו הכאות בטוב, גם כי ישוע ויזעק לבלתי שמוע אליו, עד שיסור מדרך הרע וילך בדרך הטוב והישר. ודרך רמז אני אומר, ידי נשים רחמניות בשלן ילדיהן (איכה ד, י), רוצה לומר אותן הנשים שמרחמים על ילדיהן לבלתי הכות אותם, הם מבשלות אותם, כלומר ממיתות אותם, כאילו היו שוחטים אותם ומבשלים אותם כבשר בהמה חיה ועוף:

16. ספר שערים מצויינים בהלכה

דלמא חרישת עומר דמצוה. הקשה השואל בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' תקלד) איך תהיה חרישת מצוה לשם עומר, והא שמא לא יביאו מזה אלא משדה אחר, או שמא תלקה בשדפון וכיוצא בזה, ותירץ שזה מתכוין למצוה, ומהשם משפטו יצא, ואין הכל הולך אלא אחר הכוונה, וכל המתכוין למצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, עי' במס' ברכות (ו.). וכעין זה

17. שו"ת הרשב"א חלק א סימן תקלד

ולענין מה שנסתפקת במה שאמרנו בפרק אלו הן הגולין (דף ח' ב') בחרישת העומר שקראוהו ז"ל חרישת מצוה. ותמהת איך תהי' חרישה זו חרישת מצוה לשם עומר. ואפילו חורש בגנות צריפין ובעין סוכר שמשם מביאין את העומר. דשמא אותו שדה לא יבכר ושל חבירו יבכר יותר ולא מזה יביאו אלא משדה אחר? או שמא תלקה בשדפון וכיוצא בזה. נראין לי הדברים פשוטים שזה מתכוין למצוה ומהשם משפטו יצא. ואין הכל הולך אלא אחר הכוונה. וכל המתכוין למצוה ונאנס ולא עשאה מעלין עליו כאלו עשאה. ומשום כך פטרו האב המכה בנו והרב תלמידו שכל אלו מתעסקים במצוה. ועוד שאי אפשר לעמר בלא חרישה. אלא דמצד אחד /נ"ל אחר/ דחה רבא דחרישה לשם עומר לא מצוה. דכיון דאלו מצא חרוש אינו חורש לאו מצוה היא.

18. חידושי הריטב"א מסכת מכות דף ח עמוד ב

יצא קצירת עומר שהיא מצוה. פירוש ודוחה שבת ומאן דלא דריש הכי או סבירא ליה דקצירת העומר אינה דוחה שבת דהא פלוגתא היא במנחות (ע"ב א'), או דסבירא ליה דהלכה למשה מסיני הוא וכדאיתא נמי בפ"ק דמועד קטן (ד' א') וכדכתיבנא התם בסנהדרין.

19. ערוך לנר מסכת מכות דף ח עמוד ב

בגמרא יצא קציר העומר שהוא מצוה. כתב הריטב"א דלר"ע דלא דרש הכי צ"ל או דס"ל דבאמת לא דחי שבת או דס"ל דהלכה למשה מסיני הוא וכדאיתא נמי בפ"ק דמ"ק, עכ"ד. ותמוה לי, דלא מצינו כן מאן דס"ל דדחיית העומר לשבת הל"מ הוא, דבפ"ק דמ"ק לא פליגי רק אי תוספת שביעית ילפינן מקרא דבחריש ובקציר או אי הל"מ הוא, אבל לענין דחיית שבת לא מצינו

פלוגתא. וכן משמע מתוס' דמ"ק (ג ב ד"ה שהרי) ומדברי התוס' מנחות (עב א ד"ה מנין) דלר"ע קצירת העומר לא דחי שבת, ע"ש:

20. שו"ע יורה דעה - סימן רמ

(כ) המכה לבנו גדול, היו מנדין אותו, שהרי עובר על לפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט, יד). ולא מקרי גדול לדבר זה, רק אחר כ"ב שנה או כ"ד שנה) (בקונטרס פ"ק דקדושין וב"י ס"ס של"ד):

21. המאירי על מסכת קידושין דף ל/ב

כבר ביארנו שהאב חייב ללמד את בנו אמנות וכל שלא עשה כן הוא כאלו מלמדו לסטות שכשהוא גדל מבקש למודו ר"ל מה שהורגל בו ואינו מוצא והולך ומלסטם את הבריות ומכל מקום כל שלמדו תורה אין צריך ללמדו אמנות אחרת שיש תורה יש קמח ולמוד תורה ואמנות לצדדין נשנו ויש מפרשין שחייב בשתייהן ואם למדו בעסק ובפרקמטיא אינו צריך אמנות אחרת:

22. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קטז

בענין קבלת פרס לפרנסתם מהכוללים כדי שיוכלו להתגדל בתורה ט"ז אלול תשכ"ד. מע"כ ידידי מר אהרן יהושע דאראבנער שליט"א.

הנה בדבר ת"ח הרוצים להתעסק בתורה ולהחכים בה בידיעת התורה בכמותה ואיכותה ונהנים לפרנסתם ממה שנוטלים פרס בכוללים וכן הרבנים הנוטלים פרס והמלמדים עם תלמידים וראשי הישיבות הנוטלים פרס לפרנסתם אם שפיר עבדי או שיש מה להרהר אחר זה ויהיה מדת חסידות שלא להתפרנס מזה אלא ממעשה ידיו. הנה ודאי שפיר עבדי דכן איפסק ברמ"א יו"ד סימן רמ"ו סעיף כ"א שאפילו בריא מותר ומותר לחכם ולתלמידיו לקבל הספקות מן הנותנים כדי להחזיק ידי לומדי תורה שע"ז יכולין לעסוק בתורה בריוח. והש"ך סק"כ הביא אף מהכ"מ שפסק כן אפילו אם נימא שאין כן דעת הרמב"ם משום שכל חכמי ישראל קודם זמן רבנו ואחריו נוהגין ליטול שכרם מהצבור, ואף אם לדינא הלכה כרמב"ם הסכימו כן חכמי הדורות משום עת לעשות לה' הפרו תורתך שאילו לא היה פרנסת הלומדים והמלמדים מצויה לא היו יכולין לטרוח בתורה כראוי והיתה התורה משתכחת מישראל ובהיותה מצויה יוכלו לעסוק ויגדיל תורה ויאדיר והוא לשון הכ"מ בפ"ג מת"ת ה"י בסופו. וכן הביא ממהרש"ל שכתב ואמת שאם לא כן כבר היתה בטלה תורה מישראל כי א"א לכל אדם לעסוק בתורה ולהחכים בה וגם להתפרנס ממעשה ידיו, ומסיק יותר דעון הוא בידו אם לא יקבל מאחרים אפילו יודע חכמה ומלאכה שיוכל ליגע בה ולהרויח כדי לפרנס את ביתו בוז יבוזו לו באהבת התורה ולומדיה כי א"א שיבטל מלמודו עי"ש, ולכן הוא דין ברור ופשוט שנתקבל בכל הדורות אם מדינא אם מתקנה דעת לעשות לה' הפרו תורתך שיותר לעסוק בתורה ולהתפרנס מקבלת פרס או ממה שהוא מלמד תורה לאחרים או שהוא רב ומורה הוראה, ואין להמנע מזה אפילו ממדת חסידות. ואני אומר כי אלו המתחסדים מצד שיטת הרמב"ם הוא בעצת היצה"ר כדי שיפסיק מללמוד ויעסוק במלאכה ובמסחר וכדומה עד שלבסוף הם שוכחים אף המקצת שכבר למדו ואינו מניחם אף לקבוע זמן קצר לת"ת, כי אם הראשונים כמלאכים אמרו שא"א לעסוק בתורה ולהחכים בה כשיעשה מלאכה להתפרנס ממעשה ידיו, כ"ש בדורנו דור יתמא דיתמי וגם אין לנו הנשים צדקניות שירצו לסבול עוני ודחקות כבדורותם, שודאי א"א לשום אדם להתגאות ולומר שהוא יכול לעשות מלאכה ולהחכים בתורה. לכן לא יעלה על מחשבתך עצת היצה"ר שיש בקבלת פרס דלומדים בכוללים ופרס דרבנים ומלמדים וראשי ישיבה איזה חטא וחסרון מדת חסידות, שהוא רק להסית לפרוש מן התורה. ומי יתן והיו נמצאים אנשים מתנדבים לפרנס הרבה ת"ח היו מתרבים בני תורה גדולי ישראל ובעלי הוראה כרצון השי"ת שאין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה. ידידו מברכו בכוח"ט, משה פיינשטיין

23. ערוך לנר על מכות דף ח/ב

והנה מדקאמר לקמן הכל לאתויי מאי ולא קאמר לאתויי נשים כדאמרינן בערכין (דף ג') הכל לאתויי נשים משמע לכאורה דבנשים אין דין גלות, אלא דהיא גופא קשיא מנ"ל דבעבד יש גלות, דהא עבד יש למעט ג"כ מבני ישראל כדאמרינן בסנהדרין (דף פ"ו) גבי גונב נפש דאפילו חציו עבד ממעטינן מבני ישראל, שוב ראיתי בפי' שבנשים יש דין גלות מהא דאמרינן בגיטין (דף י"ב) אשה שגלתה לערי מקלט בעלה חייב במזונותי, ע"ש: אכן עדיין צ"ע מ"ט לא ממעטינן אשה ועבד מבני ישראל, והנה בא"ח (סי' י"ד) כבר הקשה המג"א ג"כ למה לא ממעטינן נשים מצייצית מדכתיב בני ישראל, אכן שם תרצו האחרונים מבני ישראל לא מיותר, אבל הכא לא שייך כן דמיותר הוא מדכתיב והיו לכם הרי בני ישראל בכלל:

24. ריטב"א על מסכת מכות דף ח/ב

לר"ש דאמר חנק חמור מסייף שגגת סייף נתנה לכפרה ושגגת חנק לא נתנה לכפרה. פי' שההורג את אביו יש בו שתי מיתות חנק משום חובל וסייף משום רוצח וקי"ל דכל שנתחיי' שתי מיתות נדון בחמורה הילכך לר"ש נדון זדונו בחנק החמור הלכך אין בשגגתו גלות דשגגת סייף הקל יש לו כפרה ולא שגגת חנק החמור אבל לרבנן נדון בסייף החמורה הלכך יש לשגגתו כפרה בגלות:

עבד וכותי גולה. כתב במרכבת המשנה
 (רוצח פ"ה ה"ג) אע"פ דעבד אין לו
 גואל הדם, מ"מ שייך שיגלה על ידו, דאם
 הרגו כל אדם אין חייבין עליו. עוד כתב
 דכותי הוא כותי ממש דהיינו גרי אריות,
 והיינו משנה ראשונה קודם שעשאום לנכרים
 גמורים כדאיתא במס' ב"ק (לח:). ועי' מה
 שכתבנו שם (ד"ה כותים) ובמס' חולין (ו. ד"ה
 ולא).
 כתב בליקוטי הלכות (עין משפט ז. אות ע)
 דהרמב"ם לא כתב הדין לענין כותי, שכבר

כתב בכמ"ק שדינם היום כעכו"ם גמורין,
 ובעכו"ם אין דין גלות אלא נהרג, וכן להיפך
 אין הישראל נתחייב בגלות על ידו נומה
 שנמצא באיזה דפוס עבד ועכו"ם גולה, טעות הדפוס
 הוא, וצ"ל עבד וכותי, וכנ"ל, ושגגת המדפיסים היא].